

ניתוח סקרי עסקים ונתוני מעוף

עידוד ידע עסקי כדרך לשילוב נשים בהקמה וניהול של עסקים

מרץ 2024

לשאלות והערות על מחקר הערכה זה ניתן לפנות לעורך המחקר, ד"ר ניר בן אהרון,
מנהל תחום מחקר, מדיניות וקשרים בין לאומיים בסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים
nir.benaharon@economy.gov.il

תקציר

מסקרי עסקים שהסוכנות ביצעה במהלך מלחמת חרבות ברזל עלה ש-74% מבעלות העסקים צופות קשיים בעסק בעקבות המלחמה, לעומת 65% מבעלי העסקים. 46% מהנשים חוששות מקשיים בתזרים המזומנים של העסק לעומת 40% מהגברים. כמו כן, 27% מבעלות העסקים חוששות מהקושי להחזיר את העסק לפעילות עסקית מלאה, לעומת 23% מהגברים. עוד עלה כי 18% מבעלות העסקים חוששות יותר מהחזר של הלוואות לעומת 17% מבעלי העסקים.

אחת מהדרכים להתמודד עם החששות ולהקטין סיכונים הוא באמצעות לימוד ואימון עסקי. נתוני ההדרכות של מעוף מהשנים האחרונות, מראים ששיעור הנשים הנרשמות לקורסים גבוה משיעור הגברים הנרשמים. מתוך הנרשמים להדרכות 63% הם נשים לעומת 37% מהגברים. במגזר החרדי, נתוני ההרשמה להדרכות מצביעים על פער גדול במיוחד בין גברים לנשים, עם 70% הרשמה של נשים לעומת 30% בלבד של גברים. במגזר הערבי, הנתונים נמוכים מעט, אך עדיין שיעור הנשים הנרשמות להדרכות גבוה מזה של הגברים ועומד על 52% הרשמה של נשים לעומת 48% הרשמה של גברים.

נתונים על רמת השתתפות בפועל בהדרכות מעלים גם הם ממצא דומה, כאשר 69% מהנשים שנרשמו להדרכה, גם השתתפו בה באופן מלא, לעומת 53% מהגברים שהשתתפו. למרות שאין הבדלים גדולים בתחום זה במגזר החרדי, הרי שבחברה הערבית 77% מהנשים שנרשמו להדרכות גם השתתפו בהן באופן מלא וסיימו אותן בהצלחה. גם בקרב הגברים באוכלוסייה הערבית שיעור ההשתתפות והסיום של ההדרכות גבוה ביחס לשאר המגזרים, ועומד על 71%.

מנתונים אלו אפשר להסיק, כי נשים בישראל מעוניינות, יותר מגברים, לפתח ולהעצים את כישוריהן בתחום ניהול עסקים במטרה לנהל טוב יותר את העסק ולהקטין סיכון עסקי. מעוף, מערך השטח של הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים מצליח למשוך את אוכלוסיית הנשים בישראל להירשם לקורסים שהוא מציע לעסקים, להשתתף בהם בפועל ואף לסיימם בהצלחה בשיעור גבוה. בכך הוא מאפשר להן להעצים ולפתח את הכישורים שלהן ולהשפיע על השוק העסקי במדינת ישראל.

רקע

הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים (להלן "הסוכנות") הקימה את "מעוף" (מערך השטח של הסוכנות) במטרה לסייע לבעלי העסקים, ליזמים ולמנהלים ללמוד מיומנויות עסקיות חדשות ולפתח כישורים חדשים על ידי מגוון רחב של שירותים שבהם ניתן למצוא בין היתר, הדרכות, ייעוץ, ליווי למימון ועוד. ובכך לשפר את הביצועים העסקיים שלהם, או לסייע בפתיחת עסק של יזם.

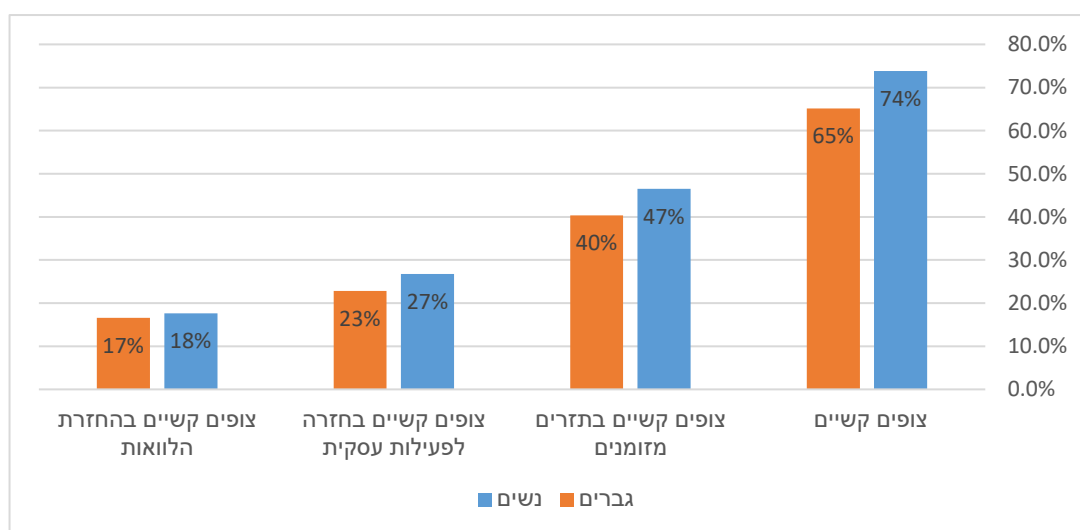
לאחר פרוץ מלחמת חרבות ברזל, ביצעה הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים מספר סקרי עסקים כדי לבדוק את הקשיים אתם מתמודדים העסקים. הסקרים היו סקרים שבועיים שבדקו קשיים וחסימים בהם מתמודדים העסקים, וכן ציפיות וחששות של בעלי העסקים. עד סוף שנת 2023 בוצעו 766 סקרי עסקים כאלו, רובם בעסקים זעירים, שמעסיקים ארבעה עובדים או פחות. החל מהשבוע הרביעי כללו הסקרים גם בדיקה לגבי המגדר של בעל או בעלת העסק, ו-603 נסקרים ענו עליהם.

קשיים וחששות בזמן מלחמה

הקשיים העיקריים עליהם דיווחו בעלי העסקים היו קשיים במימון וכן קשיים לוגיסטיים במכירה או במתן שירותים. בתרשים 1 ניתן לראות שהן אצל הנשים והן אצל הגברים שיעור הקשיים במימון או אשראי דומה, ונע בסביבות 28%. שיעור בעלי העסקים שדיווחו על קשיים ובעיות לוגיסטיות נמוך יותר ונע סביב 19%. גברים מדווחים בשיעור גבוה יותר על קשיים ומגבלות כאלו שבהם הם נתקלו: 20% מבעלי העסקים מדווחים על קשיים כאלו, לעומת 18% מבעלות העסקים שמדווחות על כך.

בנוגע לציפיות וחששות של בעלי עסקים, נראה שבעלות העסקים חוששות יותר. 74% מבעלות העסקים צופות או חוות קשיים בעסק בעקבות המלחמה, לעומת 65% מבעלי העסקים. כאשר מחדדים את השאלה לגבי קשיים ספציפיים, הקושי העיקרי שבעלי ובעלות העסקים מעלים הוא חשש מקשיים בתזרים המזומנים של העסק. 47% מהנשים חוששות מקשיים כאלו לעומת 40% מהגברים. חשש שכיח נוסף הוא חשש מהקושי לחזור לפעילות עסקית מלאה. 27% מבעלות העסקים חוששות מהקושי הזה, לעומת 23% מהגברים. לגבי החשש מהחזר הלוואות, שם ההבדלים נמוכים יותר, אולם עדיין בעלות העסקים חוששות יותר (18%) מבעלי העסקים (17%).

תרשים 1: ציפיות וחששות של בעלי עסקים בעקבות המלחמה

ממצאים אלו, משקפים נתונים דומים לנתוני מחקר שהסוכנות עשתה בשנת 2018, מהם עלה כי גם כאשר לא מדובר בשעת חרום או מלחמה, החששות והקשיים בניהול ופיתוח עסק קיימים בקרב אוכלוסיית הנשים בשיעור גבוה מזה של הגברים.

חשש בנוגע לכישורים לניהול עסק

במחקר קודם שביצעה הסוכנות ב-2018¹ נמצא כי יש הבדלים בתפיסה העצמית לגבי קיום כישורים לניהול עסק בין נשים לבין גברים. 47% מהגברים שנבדקו תופסים עצמם כבעלי כישורים לניהול עסק, ורק 27% מהנשים חושבות כך על עצמן. זאת למרות שלא היו הבדלים משמעותיים בהשכלה בין הנשים לבין הגברים.

אולם בנושא זה קיימות שונות מהותית בין הנשים, בהתאם לגיל, כאשר בקרב נשים צעירות (18 – 25) 18% בלבד מעריכות שיש להן כישורים לניהול עסק. על פי ממצאי ראיונות העומק

¹ מתוך מחקר מאפיינים וניתוח צרכים של נשים יזמיות בישראל 2018

שקוימו במסגרת המחקר, המוקד של הערכת הכישורים הנמוכה מתמקד בתחום הפיננסי כאשר לחלק משמעותי של הנשים (במיוחד הצעירות) יש תחושה כי "אינן מבינות בכסף".

פחד מכישלון

לא רק שנשים מעריכות שיש להן כישורים פחותים לניהול עסק, הן גם חוששות יותר מכישלון במקרה ויפתחו עסק.²

גם כאן, הפער משמעותי בקרב הגילים הצעירים יותר של האוכלוסייה. כפי שעולה מנתוני הסקר, 66% מהנשים בגיל 18 – 25 חוששות מכישלון במקרה שיקימו עסק, בשעה שבקרב הגברים אחוז זה הוא רק 56%. בגילים המבוגרים יותר הפערים בין הנשים לגברים מצטמצמים.

עם זאת, החשש הגבוהה ביותר לכישלון הינו בקרב נשים בגילאי 26 - 35 (שהן לעיתים קרובות אימהות צעירות לאחר סיום תואר ראשון) - ככל הנראה בשל דילמות עסק/משפחה ואי הוודאות הכרוכה ביזמות ביחס לאופציה של הכנסה בטוחה כשכירה.

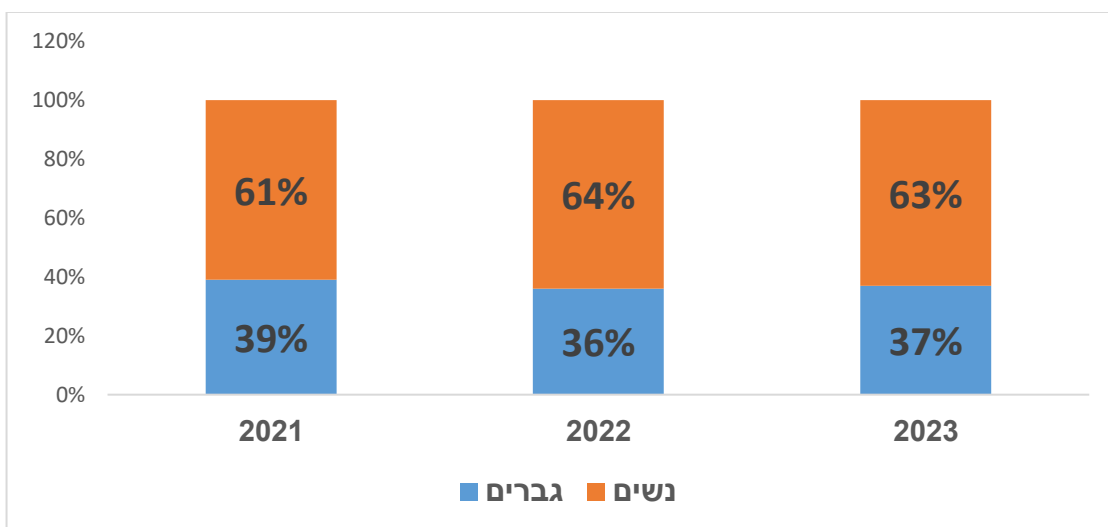
התרומה של מעוף לשיפור הידע והכישורים הדרושים להקמה וניהול של עסקים

הסוכנות באמצעות "מעוף" נותנת מגוון רחב של הדרכות המיועדות לבעלי עסקים ויזמים, כמו גם שירותי סיוע וייעוץ לעסקים ויזמים.

נתוני הרשמה להדרכות

נתוני ההדרכות של מעוף מהשנים האחרונות, מראים ששיעור הנשים הנרשמות לקורסים גבוה משיעור הגברים הנרשמים; מתוך הנרשמים להדרכות 63% הם נשים לעומת 37% בקרב הגברים (פירוט לפי שנים בתרשים 2).

תרשים 2: פילוח מגדרי של נתוני הנרשמים להדרכות במעוף בכלל האוכלוסייה

² מתוך מחקר מאפיינים וניתוח צרכים של נשים יזמיות בישראל 2018

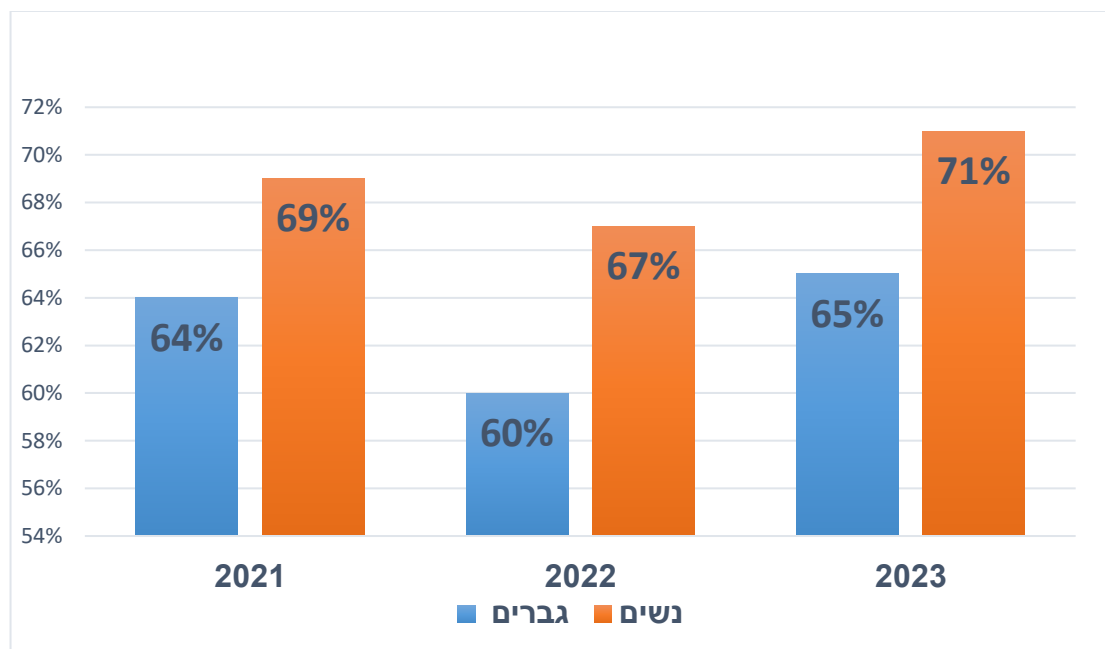
כאשר אנו מנתחים את נתוני הרשמה להדרכות גם על פי מגזר, נמצא, כי במגזר החרדי, נתוני ההרשמה להדרכות מצביעים על פער גדול במיוחד בין גברים לנשים, עם 70% הרשמה של נשים לעומת 30% בלבד של גברים.

לעומת זאת בחברה הערבית, הנתונים נמוכים מעט, אך עדיין שיעור הנשים הנרשמות להדרכות גבוה מזה של הגברים ועומד על 52% הרשמה של נשים לעומת 48% הרשמה של גברים. יש לזכור ששיעור בעלות ומנהלות העסקים בחברה הערבית נמוך, כך ש-52% הרשמה לנשים הוא שיעור גבוה לאוכלוסייה זו.

שיעור הנשים והגברים שהשתתפו ואף סיימו את ההדרכה

לא כל הנרשמים להדרכה גם משתתפים בה בפועל ומסיימים אותה. לאור זאת, בדקנו גם לגבי השתתפות בפועל והשלמת ההדרכה. רק מי שהיו נוכחים בלפחות 80% מהקורס מוגדרים כמשתתפים שהשתתפו במלוא ההדרכה. להלן נתונים על השתתפות מלאה בהדרכות: 69% מהנשים שנרשמו להדרכה, גם השתתפו בה באופן מלא, לעומת 53% מהגברים שהשתתפו. (פירוט לפי שנים, ניתן לראות בתרשים 3).

תרשים 3: פילוח מגדרי לפי שנים של משתתפים בפעילות ההדרכה

כאשר אנו מנתחים את נתוני סיום ההדרכות גם פי אוכלוסיות, נמצא כי אין כמעט הבדלים בין כלל האוכלוסייה ובין האוכלוסייה החרדית בהשתתפות בהדרכות (69% מהנשים ו-54% מהגברים בממוצע שנרשמו להדרכה גם השלימו אותה).

בחברה הערבית, שיעור המשתתפות באופן מלא בהדרכות גבוה יותר בקרב הנשים מאשר בקרב הגברים, והבדל זה בולט אף יותר מאשר בכלל האוכלוסייה. 77% מהנשים שנרשמות להדרכות גם משתתפות בהן באופן מלא ומסיימות אותן בהצלחה. גם בקרב הגברים באוכלוסייה הערבית שיעור ההשתתפות והסיום של ההדרכות גבוה ביחס לשאר המגזרים, ועומד על 71%.

מסקנות

מנתונים שנמצאו במחקר זה אפשר להסיק כי נשים בישראל מעוניינות יותר מגברים לפתח ולהעצים את כישוריהן בתחום ניהול עסקים במטרה לפתוח או לנהל עסק. אפשר לראות זאת

מנתוני הלקוחות הנרשמים להדרכות של מעוף, כאשר נתוני הרישום וההשתתפות הגבוהים יותר בקרב הנשים מצביעים על רצון רב יותר לרכוש ידע ומיומנות בכל הקשור לניהול עסק ויזמות עסקית. הדבר גם מוביל למוטיבציה גבוהה מזו של הגברים להשתתף באופן פעיל בהדרכות ולהשלימן בהצלחה.

בחברה הערבית הנתונים מעודדים וניתן להבחין בשינוי שעוברת אוכלוסייה זו בשנים האחרונות. יש עליה ניכרת בכל הקשור למעורבות הנשים בעסקים, וכן ברצון שלהן לפתח ולהעצים את כישוריהן בתחום.

תרומת מעוף לקידום אוכלוסיית הנשים ביזמות וניהול של עסקים

לאוכלוסיית הנשים בישראל, יש כבר כיום תפקיד משמעותי ומשפיע בשוק העסקי, ויש עסקים רבים בבעלות נשים או שמנוהלים על ידי נשים. לפעילות המרשימה של מעוף, מערך השטח של הסוכנות לעסקים קטנים במשרד הכלכלה, יש תפקיד מרכזי בהצלחה זו. בעבודה המקצועית בשטח, מערך מעוף מצליח למשוך את אוכלוסיית הנשים בישראל להירשם לקורסים שהוא מציע לעסקים, להשתתף בהם בפועל ואף לסיימם בהצלחה, וזאת בשיעור גבוה. הדבר מאפשר לנשים להעצים ולפתח את כישוריהן ולהשפיע על השוק העסקי במדינת ישראל.